

**Tractatvs De Præventionē Ivdiciali [!], Sev De
Contentione Ivrisdictionvm**

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Capvt IX. De Præuentionē per citationem, & quæ requirantur ad ipsam. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

dum provocatus est, facit desinere primum iudiciū, & petitio ipsius agentis valet tantum in vim exceptionis, Burg. in *rr. de Laudim. lib. 3. c. 3. n. 36. & 37.* In quo capite multa de materia dictarum legum in medium adducit. Qui plura volet videat Authores ad longum citatos per Giord. *dec. 4. n. 1.*

Applicando itaque supradicta ad nostram Præventionis materiam, Dico quod cum in remedio *l. diffamari*, diffamans docere teneatur de iure suo intra dilationem sibi per Iudicem præfigendam, alioquin illi perpetuum silentium imponatur, non tenetur diffamans probationes suas facere coram illo Iudice: sed si reus habeat alium Iudicem competentem, potest coram eo probationes suas facere, non obstante præventionem illius Iudicis. Nam cum præventio primi illius Iudicis facta fuerit ad alium finem, nempe ut quis probare teneatur; non debet operari diversum effectum, nempe ut cogatur probationes suas facere coram illo Iudice, qui prævenit quidem, sed non quoad istum effectum: solum igitur Index, quem intentans hoc remedium elegit, competens erit ad præfigendam dilationem adversario coram eo citato; intra quam agere possit; sed in actione proponenda & prosequenda, actor eligit unum ex Iudicibus competentibus ipsius rei: ut bene explicat Cou. *lib. 1. var. res. c. 18. n. 6. ad finem.*

Neque obstat si opponatur, quod Index preparatorij debet esse Index preparatus, *l. ordinarij, C. de rei vendicac.* Quia illud non habet locum quando in preparato alius est Index competens, quem actor adire possit: ex not. per Afflic. *dec. 155. num. 6. vbi dicit*, quod qui fuit Index in possessorio, non est de necessitate adeundus in petitorio, si per hoc alterius iurisdictioni præiudicetur.

Et quod dictum est de remedio *l. diffamari, C. de ingen. manum.* eodem modo statuendum est de remedio *leg. si contendat*: cum & hoc casu eadem subest ratio, ut bene probat Barbos. in *l. si quis postea quam, ff. de iudic. n. 99.*

Ergo in his remediis hoc solum operabitur præventio quod nullus alius Index poterit indicare quoad hunc articulum diffamationis, seu assignandæ dilationis, intra quam actor suam proponere debeat actionem, sub comminatione perpetui silentij: sed quoad proponendam actionem nulla erit præventio: Soc. sen. *conf. 4. n. 5. lib. 1.* Et videri poterunt que diximus *infra p. 2. tr. c. 18. n. 14.*

De materia *d. leg. diffamari, & leg. si contendat*, ultra DD. *sup. cit.* videndi sunt citati per Molin. *de primog. lib. 3. c. 14. n. 3. 1. & ibi Add.*

Attamen prædicta locum non habent in causis rescissionis, vel annulationis contractuum, in quibus debitor etiam in forma Camere obligatus potest ex dispositione statuti suum creditorem prævenire prævia dispensatione iuramenti, & intra terminum à statuto, vel regulamento præfixum, perficere suum processum, & omnes exceptiones suas probare, & si intra dictum tempus processum suum non perfecerit, licet creditori exequi iuxta formam suorum instrumentorum, ut habetur *sub d. tr. de moder. inhib. lib. 2. stat. rubr. 14. artic. 1. & 2. & in regulamen. Eminentiſſ. Cardinalis de Armeniaco, inserto post vol. dictor. statutor. sub tr. de moder. inhib.*

Sed hoc casu si debitor processum intra tempus non formavit, ita ut licitum sit creditori uti viribus suarum obligationum; licebit creditori, exequi volenti eligere notarium sibi benivolentem, nec dicitur causa præventa per eum qui scripsit in causa rescissionis contractus, cum iam creditor efficiatur actor, & sic quemcumque Iudicem competentem adire possit. *Sanlegerius de Prævent. Iudic.*

sit, & notarium sibi benivolentem eligere: ut probatur per iura, & rationes superius adductas. Ceterum quamvis creditor prævenit per executiones, potest nihilominus debitor agere ad rescissionem contractus, & tunc qualibet ex duabus causis currit marte suo, coram suo Iudice, & scribente suo notario, & ita observatur.

C A P U T IX.

A R G U M E N T U M.

De Præventionem per citationem, & quæ requirantur ad ipsam. De citatione verbalis & reali. De citatione nulla, non inducente præventionem. Quomodo reddatur valida per comparitionem principalis, vel procuratoris, si procurator specialiter ad illam causam, vel generaliter constitutus fuerit. De citatione circumducta. De ea quæ facta fuit die feriato: sine expressione diei vel horæ: sine relatione cursoris: Si contra tenorem cartelli: Si extra domicilium citati: Si maritus in personam uxoris citatus fuerit: Si per proclama generale: Si prorogata fuerit iurisdicção: Si quis citatus fuerit ad locum pestiferum: Si eodem tempore in diversis tribunalibus. De citatione cum clausula, si sua putaverit interesse. Quod non inducat præventionem, sicut nec traditio memorialis. Et de citatione ad instantiam coloni, vel contra colonum, utrum inducat præventionem contra Dominum. De libelli oblatione. Et de citatione cuius copia perenti non fuit expedita. De citatione ad domum. De edictis & proclamationibus quoad validitatem citationis.

S U M M A R I U M.

1. Sola citatio absque lris contestatione inducit præventionem, & n. 5.
2. Exceptio præventionis est declinatoria.
3. Quæ sint effectus præventionis per citationem & per lris contestationem.
4. Decisio Rotæ Aven. 94. explicatur.
5. Citatio ad videndum acta compulsari non dat præventionem.
6. Citatio simplex non dat præventionem delegato nisi de eius mandato fuerit executioni demandata.
7. Citatio ut inducat præventionem debet esse reproducta.
8. Libelli oblatio quo casu non inducat præventionem.
9. Citatio inducit præventionem, licet non fuerit quis citatus ad totam causam.
10. Citatio ut inducat præventionem non exigit trianam monitionem.
11. Præventio per citationem inducitur etiam in iudiciis summarijs & executivis.
12. Index minor per citationem prævenit adversus maiorem.
13. In dubio dum de præventionem tractatur, pro maiori tribunali indicandum est, secus si præventio esset clara.

- 11 Citatio verbalis secundum multorum sententiam inducit præuentionem.
- 12 Contrarium seruatur in praxi, & præuentione realis prauolet.
- 13 Cessionarius non potest mutare iudicem.
- 14 Clericus post litem contestatam effectus non mutat iudicem.
- 15 Lis & instantia ad heredem tranfit.
- 16 Citatio nulla non inducit præuentionem.
- 17 Fallit nisi citatus illam approbauerit.
- 18 Constituens procuratorem ante citationem non approbat eam quæ postea nulliter fit.
- 19 Refellitur opinio Addent ad Ludou. circa comparitionem procuratoris generaliter ante citationem constituti.
- 20 Citatio non approbatur per comparitionem factam post terminum.
- 21 Vtium citationis purgatur, etiam si comparens de eo opponat in termino.
- 22 Citatio circumducta habetur pro non facta, nec præuentionem inducit.
- 23 Citationis circumductio non perimit iura partium in negotio principali.
- 24 Citatio die feriato facta, an inducat præuentionem.
- Quid si facta fuerit diebus feriatis in honorem Dei.
- 25 Citatio sine expressione diei an inducat præuentionem.
- 26 Citatio sine hora expressione est valida & inducit præuentionem.
- 27 Fallit ex statuto Auentonen.
- 28 Notario sine testibus attestanti de citatione non creditur, sed debet adhiberi relatio nuntij, seu cursoris.
- 29 Cartellus non inducit præuentionem, si executio contra eius tenorem facta sit, & n. 38.
- 30 Citatio facta extra domicilium quod citatus de eo tempore habebat, non causat præuentionem.
- 31 Citatio per copia dimissionem, an, & quando præuentionis effectum producat.
- Quid si copia fuerit perita & non expedita.
- 32 Quid si præcedant debita diligentie de reperiendo citandum.
- 33 Citatio mariti in personam uxoris utrum operetur præuentionem.
- Si nuncius retulerit se citasse ad domum, & non dixerit solite habitationis, utrum inducatur præuentione.
- 34 Citatio per proclama generale non inducit præuentionem quæ ad personam citanda, est certa.
- 35 Citatio per proclama contra omnes emphyteutas non afficit particulares.
- 36 Proclamatium remedium est subsidiarium.
- Quomodo constare debeat de non tuto accessu ad hoc ut procedere Iudex possit per edicta.
- 37 Copia proclamatium publice affigenda est, alias non afficit.
- 38 Executio non seruata formâ literarum, nulla est, & non inducit præuentionem, & n. 29.
- 39 Qui petit copiam non approbat executionem, quia censetur tantum petisse ad fines deliberandi.
- 40 Per petitionem copia citationis non inducitur prorogatio iurisdictionis.
- 41 Consul non potest iurisdictionem sine mandato speciali prorogare.
- 42 Consensus in iurisdictionem ante licentiam contestatam potest renocari.
- 43 Consensus in iurisdictionem factus per errorem, non nocet.
- 44 Prorogatio iurisdictionis non inducitur nisi fiat aliquis actus coram iudice.
- 45 Nuncio dicenti, quem se opposuisse, non creditur in præiudicialibus.
- 46 Ex verbis enunciatiuis non inducitur litispendentia, nec præuentione.
- 47 Inhibitiones non intimatæ personaliter, sed in personam uxoris, non causant attentatam.
- 48 Quid si maritus sit vagabundus, vel ipsa uxor ageret contra maritum.
- 49 Prima causa citatio debet in personam fieri, vel saltem factis debitis diligentis.
- 50 Citatio ad locum pestiferum non inducit præuentionem, & quomodo hoc procedat.
- 51 Liberos homines cogere, ut ad locum pestiferum accedant, est contra ius gentium.
- 52 Nemo tenetur etiam per procuratorem comparere in loco peste infecto.
- 53 Ex duabus citationibus eodem tempore ad diuersa loca factis, quanam præualeat, per plures casus Respondetur.
- 54 I. Casus, si una citatio sit personalis, alia per diligentias. Quid de citatione per affixionem. Ibidem.
- 55 I. Casus, quando una citatio maiorem habet conformitatem cum iurisdictione certi iudicis.
- 56 II. Casus, quando Reus eligit iudicem.
- 57 IV. Casus, quando omnia sunt equalia & reus non eligit Iudicem.
- 58 Index non potest causam alteri iudici cum quo concurrat sponte dimittere, nisi partes consentiant.
- 59 Citatio facta in personam procuratoris non causat præuentionem.
- 60 Citatio cum clausula, si sua putauerit interesse, non facit præuentionem nec litispendentiam.
- 61 Fallit si citatus compareat, & funder iudicium.
- 62 Traditio memorialis non inducit præuentionem.
- 63 Citatio ad instantiam coloni vel contra colonum an afficiat, & inducat præuentionem contra Dominum.
- 64 Citatio executioni demandata an inducat præuentionem si in personam coloni facta fuerit.

PRÆCIPVVS præuentionis modus, est citatio, per solam enim citationem legitime factam quamuis processum non fuerit ad litis contestationem, iudicium dicitur ceptum. l. si quis posteaquam, ff. de iudic. cap. proposuisti, de for. comper. Et ideo si non obstante præuentione iudex concursens vellet in causa procedere, contra eum opponi posset de defectu iurisdictionis, non per modum incompetentiæ; sed per modum præuentionis, & cum exceptio sit declinatoria, Gail. lib. 1. obseru. 29. num. 5. & 6. & bene explicat Bartol. in l. si pluribus, n. 1. ff. de legat. 1. Dicens, & quod si tractetur de præoccupatione exercitij iurisdictionis, dicitur facta præoccupatio per solam citationem: Ratio est, quia citatio est de exercitio iurisdictionis, d. l. si quis posteaquam, & l. ubi ceptum, ff. de iudic. Si vero tractetur de præoccupatione in ordine procedendi, ille dicitur præocupare, qui primus dedit libellum ad hoc ut cum ordine procedatur, l. in tribus, & l. qui prior, ff. de iudic.

Atque ita intelligenda est Decisio Rotæ Auen. 94. Vbi asseritur, productis ab utraque parte articulis, illos admittendos esse qui peremptoriam exceptionem continent. Illud enim intelligendum est quando coram eodem iudice causa tractatur, & reus proponit exceptiones peremptorias contra actorem, &

& sic non ad effectum praeuentionis causae, sed dumtaxat ad effectum praeuentionis in ordine procedendi, nam si reus citando vellet praeuenire actorem, locum haberent omnia superius dicta, & actor posset iudicem & notarium eligere, vt supra ostentum fuit.

Et quod sola citatio praeuentionem inducat, fusc ostendit Mascart. de Probat. concl. 1232. vers. praeuent. n. 6. Gran. discept. forens. c. 389. n. 12. Carpan. ad stat. Mediol. p. 1. c. 8. n. 21.

Quod intelligendum est vt locum habeat, quando citatio facta fuit ad causam, si enim facta fuisset ad aliquod preparatorium causae, non induceret praeuentionem, veluti si citatio facta fuisset ad videndum compellari acta; quia per talem citationem is qui citatur, non potest habere notitiam petitionis faciendae super negotio principali; Rota dec. 106. part. 3. diuers. lib. 2. & dec. 156. n. 1. in fin. part. 2. recentior. Idem dicendum est de intimatione interrogatorum litis preparatoriorum, iuxta explicationem per Nos allatam inferius; c. 32. n. 28.

Et ideo necessaria est citatio ad inducendam praeuentionem & litis-pendenciam, vt si quis commissionem causae obtinuerit, non ex eo censetur praeuenisse, nisi praeterea citatio executi fuerit auctoritate Commissarij; Clement. final. & ibi DD. vt lite pend. Rota dec. 605. n. 11. p. 2. recentior.

Sufficeret tamen quod citatio fuisset facta ad dicendum contra commissionem: quia hoc casu lis esset introducta, & per consequens praeuentionio; Clement. 2. vt lite pend. Fel. in c. super literis, num. 13. de rescript. Rota coram Lud. dec. 27. n. 2. repetita in recentior. dec. 42. part. 2.

Et quod dictum est de citatione, intelligendum est dummodo postea citatio fuerit reproducta, vt per Rotam dec. 81. n. 1. p. 2. recentior.

Vtrum autem sola libelli oblatio sine citatione inducat praeuentionem? Respondetur non inducere, nisi oblatio libelli facta fuerit in praesentia partis: l. amplius non peti, ff. rem rat. haberi. Authent. offeratur, Cod. de litis contest. §. final. Institut. de pæn. temere litig. Rot. dec. 431. numer. 2. part. 4. recentior.

Ampliat, vt hoc procedat quantumvis non esset citatio generalis ad totam causam, cum sufficiat quem citari simpliciter, vt veniat ad respondendum in causa, vt probatur in d. c. proposuisti. De for. comp. & ibi Fel. Soc. Panor. & alij quos citat, & sequitur Barbol. in d. l. si quis posteaquam, n. 28. & n. 29. vbi recondet ad text. in l. cum quidam, ff. de iurisd. omn. iudic.

Ampliat 2. vt procedat etiam in simplici citatione cum non requiratur citatio per trinam monitionem, vel vnicum edictum peremptorium, sed sufficiat quem simpliciter fuisse citatum, Mascart. dist. concl. 1232. n. 7.

Ampliat 3. vt procedat, etiam si ageretur de iudicio summario, & executiuo; Barbol. in d. l. si quis posteaquam, n. 4.

Ampliat 4. vt procedat, etiam si iudex qui praeuenit sit minor in iurisdictione, nam etiam aduersus maiorem iudicem praeuenisse dicitur, Gail. lib. 1. obs. serm. 29. n. 3. vbi dicit quod si partes prius Cameram adeant quam Caesarem, causa iure praeuentionis spectat ad Cameram, Boss. in prax. rit. de form. compet. n. 80. vbi dicit quod etiam si iudex sit minor, non tenetur remittere alteri maiori processum suum. Quod intellige nisi agatur de Superiori a quo iudex inferior iurisdictionem recognoscit, vt diximus supra c. 1. n. 2.

Ista tamen procedant, quando clare constet de praeuentione: nam si causa esset dubia, iudicandum esset in fauorem maioris tribunalis, Bald. in l. Senatus, n. 3. ad fin. Cod. Qui accus. non poss. Soc. d. c. proposuisti, n. 21. de for. compet.

Ampliat 5. vt etiam procedat in citatione verbalis, quae secundum plurimum opinionem, dat praeuentionem iudici citanti verbaliter aduersus iudicem, qui realiter citauit, videlicet per capturam personae, quos refert Capiblane, in tr. de Baranibus Pragm. 8. p. 2. n. 214.

Sed tamen contraria sententia seruatur in praxi, vt videlicet iudex, qui praeuenit per citationem realem praefertur illi qui praeuenit per verbalem, ex Farin. de Inquisit. q. 9. n. 53. Qui hanc dicit veram esse, & communem sententiam, eamque in praxi magis receptam esse non negat Capib. loc. cit. Intelligendo tamen iuxta limitationes allatas per Farin. dict. nom. §. 2. Sed hoc non procedit in iudicio generalis discussionis, seu cessionis honorum ex statuto nostro, vt dicemus infra c. 10. num. 39. & multis sequentibus.

Ampliat 6. vt praemissa procedant etiam quoad cessionarium, qui tenetur litem proseguere in illo tribunali vbi per cedentem fuerat intentata, quia iudicij prosecutio debet fieri nomine cedentis, & sola utilitas transfertur in cessionarium; Grat. discept. forens. c. 906. n. 15. Giurb. dec. 107. n. 1.

Ampliat 7. etiam si citatus postea forum mutauerit, l. si quis posteaquam, ff. de iudic. Grat. d. c. 906. num. 6.

Et multò fortius idem dicendum est de herede, ad quem transit lis, & instantia cepta cum defuncto, leg. heres absens, ff. de iudic. Et neminem de hoc dubitare testatur Burat. decis. 431. numer. 1. 2. & 3.

Limitantur supradicta, vt procedant si citatio sit valida: si enim nulla sit, non poterit operari effectum praeuentionis, vt probatur in d. c. proposuisti, in illis verbis, legitime citatus. De for. comp. Mascart. loc. cit. d. concl. 1232. n. 17. Grat. discept. forens. c. 156. n. 9. Vbi hoc limitat nisi citatio illegitime facta, fuisset approbata per citatum, vel mittendo procuratorem ad tuendam causam, vel etiam in ipsa causa comparendo; quia comparitio citati sanat omnem defectum citationis, Add. ad Burat. decis. 727. n. 8. & 9. vbi plures allegantur, immo dicitur ibid. num. 10. sufficere comparitionem procuratoris habentis mandatum generale, ad conuallidandam citationem, quae alias nulla erat, post Rot. dec. 736. n. 1. p. 1. recentior.

Quod intelligendum est, vt procedat quando talis procurator fuit constitutus post citationem: ex constitutione enim procuratoris ante factam citationem, non purgatur nullitas & defectus ipsius citationis, Lancell. de attent. lib. 2. c. 4. n. 136. Rot. coram Canaler. dec. 500. n. 2.

Et hoc procedit licet procurator constitutus generaliter ante citationem, comparuerit post citationem, & illam generalitatem ad specialem deduxerit respectu illius causae, quicquid dixerit Add. ad Landonif. decision. 27. numer. 13. qui tenet contrarium, asserens, per comparitionem procuratoris generaliter ante citationem constituti, purgari defectum citationis, si post citationem comparuerit; Nam Rot. coram Canaler. in Auximana unionis, 25. April. 1613. quae est, dict. dec. 500. n. 2. clare loquitur de procuratore tam generali, quam speciali constituto post citationem, vt ex lectura illius decisionis apparet.

Prædicta quoque procedunt quamuis procurator comparuisset, & mandatum produxisset post terminum citationis, vt post Rot. tenent Add. ad Burat. d. dec. 727. n. 13.

21 Quid si citatus comparuerit ad fines damtaxat opponendi de nullitate citationis? Respondetur eo non obstante vitium citationis purgari, cum sufficiat citationem ad citati noticiam aduenisse, Fontanel. de pact. dotal. Claus. 3. gl. 3. n. 58. Prædicta sano modo intelligenda sunt, nempe vt dum de nullitate disputatur, donec de ea cognitum sit, si illa non sit notoria, interim vsque ad detectam nullitatem scribat notarius citationis, iuxta ea quæ diximus supra c. 2. num. 5. in fin.

22 Vnde ex præmissis inferitur, quod si citatio fuerit circūducta, vtpotè quod in termino citationi actor non comparuerit, & rei contumaciam non acclamerit, talis citatio habetur pro non facta, & nullam inducit præuentionem: l. & post edictum 73. §. 1. ff. de ind. vbi dicitur idem esse si reus quidem comparuerit, sed actor fuerit contumax: vtroque enim

23 casu citatio circūducitur, & quamuis ius actoris non pereat, sed sola instantia illius citationis perempta sit, saluo iure partium in negotio principali per nouam instantiam deducendo, vt dicitur in d. l. & post edictum, §. circūducto. Rot. dec. 204. num. 8. part. 5. recentior. vide Rot. dec. 289. num. 11. part. 6. recentior.

24 Inferitur 2. Quod si citatio sit facta die Dominico, non potest inducere præuentionem, cum nulla sit & inualida, quicquid sit in diebus feriatis ob necessitates hominum, Guid. Pap. conf. 36. per tot. Balb. dec. 162. per text. in l. final. C. de feriis. Rot. dec. 365. n. 1. part. 3. recentior. qua de re videatur Vant. de nullit. ex defect. citat. n. 46.

Videatur etiam quod fusè tractat Dominus Paulus Rubens I. C. Romanus in suis centum resolut. de testam. cap. 3. num. 232. vbi constituit hanc differentiam, vt citatio non possit fieri diebus feriatis ad honorem Dei, in quibus facta citatio non valet, nec citatus etiam ad diem non feriatum tenetur comparere, possit tamen fieri die feriato ad diem non feriatum, quando sunt feriæ indicæ propter fauorem hominum.

25 Inferitur 3. Quid dicendum sit de citatione facta sine expressione alicuius diei, cum ipsa videatur nulla, vt per Seraph. dec. 597. n. 6. quia videtur in contrarium talem citationem posse sustineri, ex traditis per Rot. dec. 738. n. 4. p. 3. recentior. & dec. 663. n. 8. part. 3. recentior. vbi dicitur citationem sine die factam intelligi pro prima die iuridica, post Put. dec. 207. lib. 2. in correct. Cæf. de Grass. dec. 9. n. 6. de sent. & re iudic.

26 Eadem ratio procedit in citatione facta ad certum diem, sed sine horæ expressione, non enim propterea nulla redditur citatio, quin potius citatus tenetur comparere horâ solitâ audientiæ, quâ index pro tribunali sedere, & ius reddere solet, vt post alios notauit Barbof. in c. consuluit 24. n. 3. de offic. & pot. iud. deleg.

27 Ista procedunt de iure communi, sed ex statuto Auen. Rubr. de citat. secus est. Cum citatio debeat continere certum locum, diem, & horam, & sic si facta fuerit non sernatâ formâ statuti, nulla erit, nec poterit inducere præuentionem.

28 Inferitur 4. Quod si de citatione non constat per relationem nunciij, sed solum per attestationem notarij, talis citatio non inducet præuentionem, cum de iure non credatur notario attestanti de citatione se facta, Ludouil. decisi. 71. n. 2. Si tamen notarius

duos testes adhibuisset, & instrumentum de citatione sumpsisset, illi credendum esset, vt dicitur apud eundem Ludouil. dec. 426. n. 4. alioquin sine testibus notario non creditur: Rota decisi. 624. num. 1. p. 1. recentior.

Inferitur 5. Quod si in citatione non fuerit seruata forma cartelli citatorij, non inducitur præuentionem, cum talis citatio nulla sit, Rota dec. 685. num. 3. p. 2. recentior. per text. in l. 4. §. prator ait, & ibi Cd. ff. de damn. infect. vbi dicitur, quod si monitorium, seu cartellus, aut litteræ citatorie contineant, quod quis personaliter citetur quatenus commodè reperiri possit, sin minus factis debitis diligentis per ciuitatem, eo non reperto in domo eius solite habitationis, & tamen nuntius solum referat se præsentasse copiam in domo habitationis, talis citatio nulla est, neque præuentionem inducit, per text. in d. c. propositi, de for. compet. in illis verbis, legitime citatus.

Inferitur 6. Quod si quis habebat vnum domicilium consuetum, quod tamen tempore dimissa citationis mutauerat, & citetur in loco antiqui domicilij, talis citatio nulla erit, & per consequens non operabitur effectum præuentionis, Bart. in dict. 4. §. prator ait, n. 9. ff. de damn. infect. Rot. decisi. 525. n. 5. part. 2. recentior.

Inferitur 7. Quod si citandus non fuerit personaliter apprehensus, sed solum copia domi dimissa fuerit, talis citatio nulla erit, & per consequens præuentionis effectum non habebit, Verall. decisi. 117. part. 1. vbi etiam dicit num. 3. quod quando citatus est extra ciuitatem, citatio non potest fieri domi, sed debet fieri in loco vbi talis citandus reperitur, ipso personaliter reperto. Seraph. decisi. 127. num. 4. vbi quod si persona non fuerit prius personaliter reperta, non potest procedi per additionem in valis curia, Vant. dict. tit. de nullit. citat. num. 38. in fin. Vbi dicit hanc esse firmam conclusionem, quod in principio causæ, & in re alicuius ponderis & præiudicij, ordo substantialis est, vt si persona principalis domi reperiri possit, personaliter citari debeat, Rot. decisi. 173. num. 4. p. 4. recentior. Qui plura de hac materia vult, adeat Tusch. verb. citatio. ebol. 248. & 249. & Trentacinq. lib. 2. variar. resol. cap. 5. de citat. per tot. fol. mibi 121. Nostri enim non est instituti diffusam citationum materiam hic tractare. Sed è conuerso, si persona fuerit reperta ac citata, & respondens citationi dixerit se petere copiam, quæ illi postea non fuerit expedita, quæri potest vtrum ex eo sit inducta præuentionem? Respondetur verum esse, quod si citatus vel inhibitus petat copiam, illi debet expediti: vt concludit Speeul. in tit. de citat. §. iam de citatione, num. 9. versic. hoc autem facto. Alias citatio non ardet ad comparandum, & non inducit præuentionem, Vestr. in praxi lib. 4. cap. 3. num. 3. si tamen citatus non permittet sibi dari copiam, vel dolose subterfugeret ad præueniendum, in præiudicium primæ citationis, crederem Iudicis partes fore in reicienda posteriori præuentione fraudulentæ, vt dixi c. 10. n. 44. ¶ Supradicta, 3. tamen intellige, vt citatio facta per dimissionem copiarum sit valida post factas debitas diligencias, Tusch. loc. citat. & ita disponit statutum nostrum, lib. 2. rub. 2. art. 2.

Inferitur 8. Quid dicendum sit de citatione mariti in personam vxoris, talis enim citatio non operatur præuentionem quoad maritum, quando agitur de graui præiudicio, provt in initio litis, alioquin posset maritus incidere in contumaciam ex facto vxoris, quæ fortè maritum odio haberet, aut negli

negligens esset in ipsum monendo, praesertim si citatio esset verbalis absque dimissione copia, vel Cartelli; Guid. Pap. *decisio*. 445. & ibi Add. quā de re videatur Tiraquell. *de retract. consanguin.* §. 9. gloss. 1.

34 Hanc quaestionem bene examinat Mynsing. *lib. 3. obser.* 37. per tot. Quid iuris, si nuntius retulerit se citasse ad domum, & ibi dimississe copiam, & non retulerit se citasse ad domum solitarie habitationis. Videatur Alex. *conf.* 2. n. 7. & 8. vol. 3.

Et ex his alias in facti contingentia consului, non fuisse inductam praevencionem adversus quandam communitatem, quae fuerat citata per proclama generale, quia adversarii citandi erant certi, nempe ipsa communitas & consules eiusdem, unde particulariter erant citandi, & non per proclama, Zabarell. *conf.* 74. vers. Dico quod debuerunt. Et *conf.* 128. in 3. quæst. qui nominatim agit de proclamato generali adversus Emphyteutas, qui erat casus de quo tunc agebatur, & similia enim proclamata generalia non afficiunt particulares, & certos adversarios, Cod. Fabr. *lib. 7. tit. 32. de fin.* 14. Cancr. *lib. 2. var. resol. c. 7. n. 25. in non.* & cum remedium proclamatis sit subsidium, Cod. de *remed. subsid. remed.* 13. Sed si in commissione data fuerit facultas citandi per edictum, confitio summarie de non tuto accessu, & consistet accessum non esse tutum etiam per informationes coram alieno Iudice factas, valebit citatio facta per edictum, ut fuit decisum in causa Serenissimi Domini mei, Domini Henrici à Lotharingia Ducis Guisae, in qua fuit dictum laxandam esse citationem per edictum, quia constabat de non tuto accessu ad Belgium, ad quod testes singulares sufficiebant, necnon informationes factae in Civitate Parisiensi, ut fusiùs deducitur in *Meobliniensi nullitatis matrimonij*, 16. Aprilis 1645. coram Eminentissimo Corrado inserta apud Ant. de Marin. *part. 2. c. 43.*

37 Praesertim, quia nuntius non repulerat se copiam praeccepti, seu intimationis, aut citationis in publico loco affixisse, quod tamen erat necessarium ex Fel. in *cap. quoniam frequenter*. §. porro. n. 17. ut *lit. non contest.* Vant. de *nullit. ex defectu citat.* n. 134. Marchel. *tom. 1. c. 5. tit. de commiss. appell. in Rom. Curia*, num. 266. fol. 220.

38 Cum etiam per cartellum de quo agebatur, requireretur intimatio particulariter faciendi in personam si apprehendi posset, sin minus factis debitis diligentis, quod tamen factum non fuerat, & ideo sic gesta nulla erant; & nullum praevencionis effectum operari poterant: *contra*, C. de *exec. & exactor.* *lib. 12. Seraph. dec.* 972. n. 3. & 6.

39 Neque obitare dicebam quod opponebatur consulem petiisse copiam dicti cartelli, seu monitorij, & ea ratione videri consensisse in iurisdictionem iudicis citantis. Quia contrarium verius est; qui enim copiam petit, illam petere videtur ad fines deliberandi dumtaxat, non autem ut propterea velit consentire in iurisdictionem, *l. non videtur* 33. ff. de *iudic.* ubi dicitur, & Eum non videri consentire in iurisdictionem, qui sibi adversarij libellum apud eundem iudicem edi postulat, & ita tradit Fel. in *c. inter monasterium, de Sent. & re iudic.* n. 13. in 1. declaratione, & n. 7. in 3. declaratione. Ricc. in *prax. Aur. ver. for. Eccles. resol.* §. 5. n. 2. Si enim hoc locum habet in eo, qui coram iudice compareret, multo magis locum habebit in eo, qui sic simpliciter nuntio exequenti responderet, alioquin omnes qui petunt copiam citationis, conferentur consentire in iudicem, quod esset absurdum.

Addendum videbatur, quod in casu proposito Consul non poterat sine mandato speciali iurisdictionem prorogare in praevencionem Communitatis, Tusc. in *verb. Prorogatio*, *concl.* 932. num. 2. Peregr. Ianin. de *citat. real. lib. 3. c. 2. n. 166.* Vant. de *nullit. ex defect. mandat.* n. 102.

Et si nocuisset consensus ille, renovari potuisset quandoque ante litem contestatam, Lancell. de *arbitr. p. 4. Limit.* 16. n. 15.

Et oppositio Consulis si consensum inducere posset, talis consensus censetur factus per errantem in facto, cum Consul ignoraret litem antea super eodem negotio fuisse pendentem, unde non praevindicaret, *l. si per errorem, ff. de iuris. d. ann. iudic.*

Et quod plus est non inducit prorogatio iurisdictionis per solam responsionem extrajudicialem, imo neque per pactum expressum, nisi fiat coram iudice, *leg. si convenit. in 1. illius parte. ff. de iuris. d. ann. iudic.* Barbof. de *iudic. lib. 1. art. 3. n. 22.*

Ultra quod, officiali, seu nuncio referenti Titium se opposuisse, non ita facile credendum est in praevencionalibus, Menoch. de *arbitr. cas.* 112. n. 17. 18. & 19.

Non obstat etiam quod Dominus iurisdictionalis, qui cartellum obtinuerat, se nominaret Dominum directum vniuersalem totius territorij, qualem per sententiam se nominandum & qualificandum declarari praetendebat. Quia quae enuntiatione proferuntur, non disponunt, & ex illis nulla inducitur litispendentia, Anguissol. *conf.* 73. num. 1. per *textum in leg. sed si ante, ff. de except.* Et cum Communitas non esset citata ad illos fines, nulla ex eo oriri poterat litis praevencio, quae non inducitur sine citatione. Bartol. in *leg. ubi capr. ff. de iudic.*

Similiter iuxta ea quae superius illar. 8. diximus, ego alias consului pro quodam ciue Auen. Contra quemdam debitorem, qui ad instantiam illius erat carceratus in praesenti ciuitate; quod eius carcercatio erat valida non obstante asserta litispendentia, & inhibitionibus obtentis auctoritate supremæ Curiae Auen. coram officialiis Regijs; Quia & inhibitiones allegatae, quae litispendentiam inducere, & manus dicti creditoris ligare videbantur, non fuerant personaliter ipsi intimatae; sed in personam eius vxoris: ad quod allegabam *dist. dec.* Guid. Pap. 445. & Francisc. Merlin. *contron. forens. centur.* 1. cap. 4. ubi allegat Bartol. Bald. & alios de hac quaestione tractantes in *leg. final. per illum text. Cod. de iudic. vid. sol.* Mynsing. *centur.* 3. *obseru.* 37. quamvis Hostiens. Ioan. Andr. & Innoc. in *cap. final. de eo qui mitt. in posse.* Contrarium sentire videantur, sicuti & Bart. in *l. 1. §. permittitur, de liber. agnos.* Alci. de *Presumpt. Reg. 1. praef.* 35. cum aliis citatis per Tiraquell. de *retract. consangu.* §. 9. gl. 1. n. 7. Immo plus dicit Innoc. in *d. c. fin.* valere, licet maritus esset vagabundus, & ipsum etiam maritum iplamet vxor citari curaret.

Attamen certum est primam causam citationem personaliter faciendam esse, si citandus apprehendi queat, sin autem factis debitis diligentis, iuxta formam dicti statuti, de quibus constare debet per relationem in actis, ut per Tusch. d. *verb. citatio, concl.* 248. & 249.

Inferitur 9. Quod si quis citatus fuerit ad locum pestilentem, talis citatio non inducit praevencionem, quod Rip. intelligit si pestis sit magna, secus si levis, in *tract. de pest. tit. de priuileg. iudic. caus. pest. num.* 19. vers. 3. casus enim ad locum peste infectum non tenetur comparere, Tusc. *libra P. conclus.*

- concl. 326. Gaill. lib. 1. obfor. 52. n. 11. limitat Alex. in l. 2. §. si quis in iudicio, num. 1. ff. si quis caution. ut non habeat locum quando magistratus adhuc in loco illo ius communiter redderet, & feria non essent indictæ causa pestis: Ego existimo satis excusari citatum, si maior pars populo ob pestis timorem recesserit, & ciues non habeant amplius commercium cum vicinis. † Durum enim est, & contra ius gentium homines liberos cogere inuitos, ut accedant ad locum peste infectum. Thef. iun. lib. 2.*
- 52 quest. forens. q. 30. n. 13. † Neque tenetur hoc casu quis comparere per procuratorem, si causa sit ardua, Bell. iun. conf. 5. num. 130. Præsertim si scripturæ, & probationes intra locum pestiferum reperiantur; ut plerumq; contingit, tunc enim quia citatus probabiliter timet vim inferri causæ ob defectum scripturarum, non tenetur comparere per procuratorem, Bellon. d. n. 130.*
- 53 Sed quid dicendum, si duæ citationes ad eandem diem & horam, vel etiam ad diuersa tempora datæ sint, sed non constet de prioritate executionis ipsarum, quis dicitur hoc casu præuenisse.*
- 54 Respondendum est iuxta casuum diuersitatem. Primus casus est, si vna ex pluribus citationibus fuerit facta in personam, alia vero fuerit facta per diuersas diligentias, nam personalis citatio præualebit ex Bartol. in l. 3. §. prator ait, n. 2. ff. de damno infecto. Idem si vna facta fuerit in personam, alia per affixionem, prima enim hoc est personalis præualeat, cum huiusmodi citationes per affixionem non subsistant nisi in casibus de quibus Vant. de nullit. ex defect. citat. n. 122. Et in Gallia quomodo prætulerint, & locum habeant contra notoriè absentes extra monarchiam degentes, tradit Imbert. in praxi gallica, lib. 1. c. 5. & ibi gloss. litt. A. Iodoc. in praxi rerum civil. c. 59. n. 7.*
- 55 Secundus casus est, quando vna citatio maiorem habet conformitatem cum iurisdictione vnius iudicis quam alterius, tunc enim causa pertinebit ad eum iudicem cum cuius iurisdictione maiorem habet conformitatem. Zanger. in tract. de except. par. 2. c. 3. n. 22. & 23.*
- 56 Tertius casus est, quando reus citatus coram duobus iudicibus, eligit comparere coram vno, & coram ipso fundat iudicium, & tunc causa dicitur præuenta coram eo, coram quo reus comparuit, quia si deinde opponatur de contumacia coram alio iudice, replicabit se non potuisse coram duobus comparere, ut tradit Cost. in tract. de fact. scienc. centur. 2. dist. 65. n. 8.*
- 57 Quartus casus, si non constet de prioritate citationis, & indices sint pares in iurisdictione, maior est difficultas: In primis enim videtur quod est in electione istius citati, ut eligat coram quo velit comparere, ut supra dictum est; sed si non eligat, res videtur forte dirimenda, secundum Soc. in d. c. proposuisti, quem sequitur Zanger. d. c. 3. n. 31. qui existimat, nec etiam hoc casu dari reo electionem, nec Cost. loc. cit. d. distinct. 65. n. 8. dat simpliciter electionem reo, sed dicit ipsum teneri declarare, quænam citatio prius sibi intimata fuerit, si hoc sciat: si vero ignoret quis prius citauerit, hoc non ita clarè determinat. Ergo cæteris paribus, negotium forte dirimendum esse verius videtur, si reus declarare non possit, vel nolit, quænam citatio prius executioni demandata sit, iuxta Zanger. & Socin. opinionem, in locis superius citatis. Et ista electio quæ datur citato, habet aliquid similitudinis cum electione, quæ datur debitori præuentio in causa cessionis bonorum, de quo in sequenti capite agemus n. 39.*

Dixi si indices sint pares; nam si vnus esset altero maior, huius citatio in dubio præuuleret, ut diximus hoc c. n. 10. & c. 1. n. 13. & 14.

Notandum tamen quod licet vnus index concurrens in iurisdictione velit alteri iudici deferre, hoc facere non potest sine consensu partium litigantium, Soc. in d. c. proposuisti, per text. in c. pastoralis 14. in pr. De rescript. Argu. c. super, q. 27. §. cum autem, in fin. de offic. deleg.

Inferitur 10. Quod si prima citatio facta fuerit contra procuratorem, nulla erit & inualida, & per consequens per illum non indugetur præuentio. Ratio est, quia iudicia non incipiunt a procuratoribus, & semper prima citatio, intimatio, protestatio, nuntiatio fieri debet principali, nunquam autem procuratori, nisi in subsidium, absente videlicet principali, & factis debitis diligentibus, iuxta formam statuti, quæ de re videatur materiam tractans Grat. discept. forens. c. 145. per tot.

Inferitur 11. Quid dicendum de eo qui fuit citatus cum clausula si sua putauerit interesse. Quamuis enim in multis casibus talis citatio admittatur, & valeat, quia talis citatio non facit reum necessariū, nec arctat ad comparandum, & dicitur potius monitoria quam arctatoria, ideo non potest inducere præuentionem, & litis pendentiam, Argel. de legiti. contrad. q. 9. num. 92. † Nisi sic citatus compareat, quia per suam comparitionem conualidat, & fundat iudicium & perinde habetur; ac si citatio simpliciter facta fuisset, Lancelot. de attentat. lit. penden. cap. 4. num. 62.

Inferitur 12. Quod per solam memorialis traditionem non censetur præuentio iurisdictionis. Rot. dec. 80. n. 2. part. 4. recentior.

Inferitur 13. Quid dicendum sit de citatione facta contra colonum, vel ad instantiam coloni nomine sui Domini, siquidem verum est, quod quando Dominus est abfens, colonus censetur habere tacitum mandatum à Domino in rebus expedientibus rei conductæ, Roman. in l. si filiusfamil. n. 5. ff. de dam. infecto. quem citat & sequitur Caroc. de locat. par. 2. quest. 32. de locat. per procur. num. 51. fol. mihi 424. præsertim quando locatio facta fuit per publicum instrumentum si in eo Dominus poluerit conductorem in locum suum, aut si eum constituit procuratorem, ut dicit Caroc. de locat. par. 6. tit. de nou. oper. nunciat. quest. fol. mihi 1540. quas tamen clausulas vix apponi vidi in nostris locationum instrumentis, vnde citationes & processuras pro utilitate rei conductæ factas instante colono validas esse, & præuentionem inducere sequitur, si Dominus sit abfens à loco.

Sed quod attinet ad citationes contra Dominum abfentem factas, & colono intimatas, omnemq; processuras inde dependentes, non afficere Dominum, nec præuentionem contra illum inducere, veritas est: Cum sententia lata contra colonum, vel alium alieno nomine possidentem, non afficiat Dominum, nec illi præiudicet. Card. Cusc. lit. S. concl. 170. n. 90. non solum in possessorio, Cancer. variar. resol. lib. 2. cap. 16. num. vlt. & lib. 3. c. 17. num. 249. Alexand. in l. sepe, num. 114. ff. de re iudic. Sed nec etiam in proprietate & petitorio iudicio, Ruyn. consil. 163. num. 6. vol. 4.

Fallit si notificatio & intimatio facta fuisset Domino etiam abfenti, & existenti extra territorium, non per viam citationis contra ipsum colonum factæ; sed tanquam in persona ipsius, loco, & vice ipsius Domini, factis prius aduersus Dominum debitis diligentibus, cum huiusmodi notificatio non fiat,

vt ipse colonus citetur, sed vt ipsi fiat citationis intimatio, quo facilius ad Domini notitiam deuenire possit, Ruyn. d. conf. 163. n. 7. vol. 4.

Alia quæ à prædictis conclusionibus dependent, vel à nostro instituto aliena sunt, vel magis in specie inferius separatim capitibus, explicabuntur.

CAPVT X.

ARGVMENTVM.

De præuentione in causis cessionis bonorum. Quæ sit differentia inter iudicia vniuersalia, generalia, & particularia. Quæ sit virtus iudicij vniuersalis, vel generalis, ad inducendam præuentionem, aduersus iudicia particularia. Variatio an & quando licita sit à iudicio executiuo ad ordinarium, & è contra, tam ex dispositione iuris quàm ex Statuto Auenionensi. Causa Saluiani interdicti contra tertios intentati, vtrum inducat præuentionem, ratione causæ executiæ contra debitorem, aut è contra. Causa cessionis bonorum impedit executionem iam coeptam & præuentam; De præuentione per capturam personæ, vel pignorationem vniuersalem, vel particularem. Quid si pignoratio iam à pluribus annis facta fuerit, & intra quod tempus executio præuentionis effectum operetur. De primo & secundo decreto. De executione pro terminis censuum annuorum maturandis & futuris. De obligato ad curias alienæ monarchiæ, & de executione facta pro collectis absque citatione & intimatione. De iudiciis vniuersalibus & particularibus. Et de iudicio concursus creditorum.

SVMMARIVM.

- 1 Iudiciorum distinctio in vniuersalia, generalia & particularia.
 - 2 Iudicium generale, quod dicatur.
 - 3 Iudicium particulare, quale sit.
 - 4 Quæ sit natura iudicij vniuersalis, & quid in eo veniat.
 - 5 Quid veniat in iudicio generali.
 - 6 Quomodo libellus concipiatur in iudiciis generalibus vel in vniuersalibus.
 - 7 Iudicium vniuersale facit cessare particulare.
 - 8 Fallit, si tractetur inter diuersas personas.
 - 9 Quando index fuit inhibitus pendente inhibitione, cessat præuentio.
 - 10 Tertius non impeditur agere pendente iudicio vniuersali inter alios.
 - 11 Pendente iudicio petitionis hereditatis cessant iudicia rerum particularium inter easdem personas.
 - 12 Fallit, vt n. 12.
 - 13 Vi iudicium vniuersale faciat cessare particulare, petitio debet esse de tota hereditate.
- Saulgerius de Præuent. Iudic.

- 14 Præuentio inducitur quoad legatarios, si de viribus testamenti disputetur, non ob præuentionem, sed ob præiudicium.
- 15 Actio præiudicialis prius terminari debet, etiam parte non opponente, si agatur de iudiciis præiudicio.
- 16 In iudiciis generalibus locum habet regula, Ne continentia causæ diuidatur. Iudicium discussionis bonorum vtrum sit vniuersale, & quid de iudicio cessionis vel separationis bonorum. Præuentio creditorum non obstat debitori agenti ad cessionem bonorum: sed contrarium præcipitur in statuto Auenionensi. Iudicium concursus creditorum in quibus casibus non sit iudicium vniuersale.
- 17 Præuentio non datur in iudiciis particularibus separatim.
- 18 In executiis licet variare de remedio ad remedium, de iudice ad iudicem, & de loco ad locum.
- 19 Obligatio cameralis continet in se renunciationem l. vbi ceptum, ff. de iudic.
- 20 Ad iudicio ordinario ad executiuum non licet variare.
- 21 Fallit, si actor in initio litis, fuerit protestatus sibi saluam esse viam executiuam.
- 22 Non licet variare in executiis quando index decreuit, Interim nihil innouandum esse.
- 23 Quomodo debeat sibi prospicere qui obtinuit executiones, ne per Rei oppositiones, illaqueari se patiatur.
- 24 An confugiens ab ordinario iudicio ad executiuum, vel è contra, debeat rescire expensas.
- 25 Variatio de re ad personam, vel de persona ad rem, vtrum sit licita in executiis.
- 26 Variatio de persona ad personam fit in executiis.
- 27 Explicatur mens statuti Auenionensis de Executi. instrum. lib. 2. rubric. 17. art. 1.
- 28 Variatio licita est à via executiua ad ordinariam, & è contra, ex statuto Auenionensi.
- 29 Variatio non est licita, si ad certorum bonorum venditionem sub hasta publica fuerit deuentum; quia tunc res non est integra.
- 30 Fallit si bona subhastata non sufficiant pro satisfactione creditorum.
- 31 Si sola facta fuerit pignoratio, licet ad alia bona redire.
- 32 Causa Saluiani interdicti contra tertios, non inducit præuentionem ratione causæ executiæ contra debitorem inchoata, nec è contra.
- 33 Quid iuris si creditor fuisset immisus in possessionem vigore Saluiani interdicti, vtrum liceat recurrere ad executionem. Quid ex statuto Auenionensi.
- 34 Cessio bonorum petita impedit executionem.
- 35 Exceptio cessionis bonorum potest opponi in executione sententiæ.
- 36 Amplia regulam proposcam num. 34. siue cessio petatur ante, siue post executionem coeptam.
- 37 Citatio in cessione bonorum contra certos creditores afficit omnes, etiam non citatos.
- 38 Cessio bonorum fieri potest extra iudicium, & per epistolam.
- 39 Explicantur singulariter omnes casus præuentionum in materia cessionis bonorum, iuxta mentem statuti Auenionensis.
- 40 Carceratio debitoris facta Auenioni, an trahat causam executiuam iam coeptam in Comitatu; vel è contra.
- 41 Statutum ordinatorium quod dicatur.

D

42 Præuentio